

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Erkki Keldo
Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee

Teie 30.06.2025 nr 2-2/2498-1

Meie 07.07.2025 nr 2.3-4/25/2101-2

**Arvamus Tarbijakaitse ja Tehnilise
Järelevalve Ameti järelevalve infosüsteemi
põhimääruse muutmise eelnõule**

Täname, et saatsite Andmekaitse Inspeksioonile arvamuse avaldamiseks majandus- ja taristuministri 19. märtsi 2020. a määruse nr 5 „Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti järelevalve infosüsteemi põhimäärus“ muutmise eelnõu.

Meil puuduvad esitatud eelnõu osas tähelepanekud. Küll aga peame vajalikuks esitada järgmised tähelepanekud kehtiva põhimääruse osas.

1. Seadme ohutuse seaduse (SeOS) § 12 lõike 1 järgi on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti järelevalve infosüsteemi (JVIS) pidamise eesmärgiks muu hulgas ka lubade ja tunnistuste väljastamine ning seadmete ja nendega seotud protsesside ohutuse tagamine. Samas ei nähtu aga JVIS põhimääruse § 3 lõikest 1 andmekogu pidamine eelnimetatud eesmärkidel. Palume selles osas andmekogu põhimäärust täiendada.
2. Kehtiva põhimääruse § 3 lõike 3 järgi peetakse andmekogu EL isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) nõuete kohaselt ning arvestades Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile seadusega pandud ülesandeid. Selgusetuks jääb, mida on sättega silmas peetud. IKÜM reguleerib isikuandmete töötlemist, kuid andmekogusid puudutavat normib avaliku teabe seaduse (AvTS) 5¹. peatükk.
3. Põhimääruse § 3 lõike 4 järgi kasutatakse andmekogu pidamisel automatiseeritud andmetöötlust ja andmeid säilitatakse elektroonselt. Tegemist on sisutu sättega. Infosüsteem on defineeritud küberturvalisuse seaduses ning selle järgi kujutabki infosüsteem endast digitaalset andmete töötlust.
4. Põhimääruse § 5 järgi on andmekogus töödeldavatel andmetel seaduses sätestatud juhul õiguslik tähendus, muul juhul on andmekogus töödeldavatel andmetel informatiivne ja statistiline tähendus. Kuigi AvTS seda nõuab, siis on sellised sätted sisutühjad. Ilmselgelt asutus lähtub oma töös andmekogusse kantud andmetest, vastasel juhul oleks andmekogu pidamine mõttetu. Seetõttu on kohatu põhimääruses märkida, et andmetel on vaid informatiivne ja statistiline tähendus. Eristada tuleks vaid neid juhte, kus andmekogu andmetel on seadusest tulenevalt kolmandate isikute suhtes konstitutiivne tähendus.
5. Kehtiva põhimääruse § 6 lõike 11 järgi esitatakse andmekogusse andmeid veebipõhise kasutajaliidese kaudu või infosüsteemide andmevahetuskähi kaudu teistest andmekogudest. Andmekogu põhimäärusest ei nähtu, et toimuks andmevahetust teiste andmekogudega. Samas aga säilitatakse näiteks põhimääruse § 9 lõike 1 punkti 4 järgi

tunnistuse, millel puudub kehtivusaeg, andmeid tunnistuse omaja eluea jooksul, mis tähendab, et vastavalt sama paragrahvi lõikele 2 tuleb pärast tunnistuse omaja surma tunnistuse andmed koheselt kustutada. Selgusetuks jääb aga, millistest allikatest saadud andmetele tuginedes toimub andmete kustutamine. Sama puudutab ka põhimääruse § 9 lõike 1 punktis 6 toodud loa andmete säilitamist.

Selgitame, et AvTS § 43⁵ lõike 1 järgi tuleb andmekogu põhimääruses sätestada muu hulgas andmekogusse andmete andjad. Andmekogude juhendis (lk 13–14) on toodud loetelu andmekogu pidamise olulistest küsimustest, mida tuleks põhimäärusega reguleerida. Üheks oluliseks küsimuseks on ka andmete allikad ehk millistest andmekogudest või kelle käest (millistelt andmeandjatelt) milliseid andmeid saadakse. Seeläbi määratakse tegelikult kindlaks ka see, millised on andmekogu unikaalsed põhiantmed. Nimelt keelab AvTS § 43³ lõige 2 asutada ühtede ja samade andmete kogumiseks eraldi andmekogusid, mis tähendab, et kui samu andmeid kogutakse juba mõnda teise andmekogusse põhiantmetena, siis tuleks kasutada seal olevaid andmeid ja mitte neid isikutelt uuesti koguda. Ilmselt vajab JVIS põhimäärus selles osas täiendamist.

6. Lisaks peame vajalikuks rõhutada, et igasugune isikuandmete töötlemine (sh säilitamine) riivab põhiseaduse §-s 26 sätestatud õigust eraelu puutumatusele. Põhiseaduse § 11 järgi tohib õigusi ja vabadusi piirata üksnes kooskõlas põhiseadusega, mis tähendab, et niisugune piirang peab olema kooskõlas põhiseaduse § 3 esimese lausega, mille kohaselt teostatakse riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seadusete alusel. Selle põhimõtte järgi peab põhiõigusi puudutavates küsimustes kõik olulised otsused langetama seadusandja. Riigikogu võib täidesaatvat võimu volitada reguleerima üksnes vähemintensiivseid põhiõiguste piiranguid. Sealjuures peab seaduses sisalduv volitusnorm olema täpne, selge ja vastavuses piirangu intensiivsusega. See aga tähendab, et ka kõik andmekogu puudutavad olulised küsimused, milleks kindlasti on andmekogu pidamise eesmärk, töödeldavate isikuandmete liigid, andmete säilitamise tähtajad (vähemalt maksimaalne säilitustähtaeg), peavad olema reguleeritud seaduse tasandil.

Kehtiv SeOS-s olev volitusnorm kõiki andmekogu pidamist puudutavaid olulisi küsimusi ei sisalda – näiteks puuduvad erinevatesse andmestikesse kogutavate isikuandmete kategooriad ning isikuandmete säilitamise tähtajad, mistõttu soovime edaspidi SeOS muutmisel vaadata üle ka andmekogu puudutav volitusnorm. Siinkohal selgitame, et seaduse volitusnormis andmete säilitamise maksimaalse tähtaja kehtestamisel on oluline silmas pidada, et kui andmete maksimaalne säilitustähtaeg on näiteks kolm kalendriaastat, siis tuleb andmed tähtaja möödumisel koheselt (mitte esimesel võimalusel, vaid järgmisel päeval) kustutada. Andmete hävitamata jätmine kohe pärast tähtaja saabumist tähendab nende edasist töötlemist, kuid seda siis juba ilma õigusliku aluseta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Pille Lehis
peadirektor

Terje Enula
Terje.Enula@aki.ee
627 4144